

Rajariben (valdiba) strategija pe romeske jekhipa

Aro februaris 2012 line Rajariben jekh kōrdirinalo ta langchto vrijamakiro strategiako odluka pe romeske jekhipa pala vrijama 2012 kaj 2032. Džikana ada bišberešengo strategija hin te avela jekh džorjilpa are minoritetosko politika kaj hin pe pandž Švedijako themeskiero minoritetos sar judengo manuša, roma, lapako manuša, švediko-finlandisko ta torneodalingar.

Rajaribenesko planos hin kana ke dena 58 milionos pala vrijama 2016–2019 pe sare roma buti kon hin perdal dala normalno louve so hin pe themeskiero minoritetos.

Da strategija hin jekh rezultatos kata "Delegationen pe romeske puchibe" ta lengo agorjibosko-džindiba. (SOU 2010:55). Ado džala auri kota manušesko hortiba ta specio po tšatšibosko principos ako kaj na hin diskriminacija. Adauva šero džanipa ta pofromi pa dola bišberešengo strategija hin ke dola rom kon pherdjola 20 berešen 2032 šaj lena samo vaj jekhano šajipe ta hajiba aro peske dživiba sar jon kon na hin rom. Džuvlia ta tšave hin specio fuortuno.

Are strategija hin but importantno butijako tšeriba, sar:

- škola
- buti
- dživiba
- sastiba, socialno rakhipen ta arakhiba
- kultura ta tšib
- kouvako sočietata

Jekh buti kaj musai lačarela ta federijaven maškar 2016 ta 2019 ačhela adaj.

Buti pe phujako-tšeresko nivovos

Hin jekh centralo importantno buti maškar ta are komuna kana jon tšeren buti maškar roma. Doleske kana zakoni phenela, jon musai fendjaven sare romengo situacija, ta ke hin len jekh uchlipe te tšerena kodouva, te kaj ame roma tšačanes četanes šaj dživeha horta aro sočiateto. Doleske hin Regeringen akan line džindos pa ke Borås, Gävle, Haninge, Stockholm ta Uppsala. Regeringen hin akan dine louve telal tui bereš te komuna šaj tšerevena buti sar jekh pilot komuno ke te tšačavenas adalenge romesko inkludering. Jakes sar jon tšerenas anglider pa pilot komunja (2012–2015).

Länsstyrelsen aro Stockholm hin len jekh baro buti te aro bereš 2016 ži-kaj 2019 ke tšetane tšerena aktivnosko latšiba sar hin are strategijako planos ta ramos. Aro lengo buti ni hin kivaniba (kviliba) te rodona ta lačena droma pe komunijesko butijako-manera pe

romengo jekhipa. Ta boxlavena dala manera vaj moda kaj vaure komuni, landsting ta baro raja ni autoriteto gadje.

Phurtjengo butjakire
Ado centralno buti aro dauva romengo-jekhipa hin te čačarena, lačharena api ni fendjavena kouva patsibosko-xev sar ačena maškar roma ta gadje. Jekh baro problemo kaj ačhavela maškar but romengo hortiba.

Školverkos ta Socialstyrelsesko hin len jekh importantno buti te dena matrialno ži-kaj phurtjengo butjakire pe dola romengo tšib ta kulturako kompetencija kaj ačela sar jekh lolo thav maškar rom ta roma, jakes sar gadjo ta autoriteto gadje ta lenge barikanes buti maškar sare romengo buti.

Kodola phurtjengo-butjakire tšerena akan buti are angluno-škola, škola, socialnokočenstiba vaj te phurtjengo-butjakire den informacija pa autoritetosko phučibe. Adives hin ni aro Butjakotšer roma

kon tšerena buti sar phurtjen-go-butjakire ke te boxlavena dala manera, moda vaj džaniba maškar roma pa dola čenstavitiko čensta jakes sar dola autoriteto gadje, akan šaj dena amenge roma.

Barider džaniba ape roma aro socijalnoko čenstiba Socialstyrelsesko len hin jekh barikano buti te tšeren sikjibosko-tšeriba kaj socijalnoko čenstiba pa sar jon musai le priso (prema) roma. Lengo buti musai džal kotar kodola zakonosko matrialono sar Socialstyrelsen anglider phenena pe.

Barider džaniba ape roma Skolverket hin les buti te tšera sare so jon šaj ke barjuven haljuviba ta džaniba aro škola pa nacionalo minoritetos, specialo kana hin pa roma. Autoriteti musai systematiko boxlavena dala informatcia ta džaniba pre sare dola kanalos len hin, ni trujal jekh langchtobosko lačariba kaj uni specialo komunja.

Te tšera antidiskriminacijako buti pe romeske dživipa Boverkos musaj tšera tšatšo arakhiba are antidiskriminako buti are romeske tšeresko phučibe. Aro lenge bitiako tšeriba hin ni te tšera džoralo tšetanibnaskiri reprezentanti romenca, tšeresko-autoriteti ta vaure tšeresko-reprezenti. Jekh konkretikano matrijalis, sar te tšera buti are roma tšeresko dživiba hin dži-sigende gata.

Kultura džorjila romengo jekhipa Kulturako rådet hin len buti te džorjavena romesko kultura ta den luve kaj kulturako aktorisa ta lenge kulturako-butia kana jon tšerena buti vaure kulturake gajensa vaj institucijenca. Are lengo butia hin ni te rakerela akerele godeha pe regionalo nivos ta pala

dola den specialno romesko kulturako louve. ”Institutet för språk och folkminnen” hin len buti te tšerena džoralo arakhiba kaj romesko tšib ta sikhavela vaj sikhila dola romesko kulturako historijuno ta historisko materijalno.

Jekhtšetanibe ta influjencia are rakeriben Aro strategija sar so dikhela pes ke romesko jekhtšetanibe ta presija musaj jasno sikhavela pe sare nivoiija.

Tšatšo rakeriben romenca Samråd med romer Regeringskansliet, ta vaure šveitiko birovcago, bičhado ta komunala len hin aro vaure razno forma tšeren hortarakeriben dola sakoekspertija ta reprezentijako roma ta bičhaldomanuša. Aro Regeringskansliet len hin alosarena jekh romesko delegatos kon šaj dela džaniba, informacija ta modella ape sar te regeringen saj hortavena leske romesko buti are strategija.

Civilorganizaciona ta lengo buti Jekh vauro manera ta modo ke arakhela romengo statusija hin te meklavena len kompletos arre sare nivoiija aro than ta tšerena lenge amalipe čačo. ”Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor” hin len jekh uppdrag ke den sikjiba ta sikavel romeske organizacija ta sar gadjkane organizacija šaj te tšerena buti lenca. Myndigheten hin len ni uppdrag te den louve kaj romeske organizacija kon kamela dela ta tšerela sastibosko-butia maškar roma.

Buti prečo (protiv) anticiganizmo Aro ”Kommissionen mot antiziganism”, kon tšerelas buti 2014 sikavelas penge butjako gindibosko-agoriba ari junio 2016. Lengo

buti opisila informacija ta modella ape sar te tšera kana tšera dola importantno buti prečo (protiv) anticiganizmo. Ka ni bičhavela pe po remisio ako tomna 2016.

Aprisledini ta aurisikhiba Tela 2014 tšerdas Länsstyrelse ari Stockholm, aro paše buti romenca ta thanesko-autoriteti ni vaure komunijko-reprezenti, jekh sikhavipe sar dola anglune pandž pilot komune tšerde buti pe romengo inkludering, ke te čačavena romeske hortiba. Aro Länsstyrelsens buti adives ačhela samo štruktura sar anglal.

Dola Internacionalno buti EU alosarel te kodola manušenngo thaneskiere musaj lena ta arakhela dola nacionalno strategija pe romengo inklucija. EU-kommissionen dikhela sako bereš sar kodola manušenngo thaneskiere dživena ta tšerena penge buti.

Adava nevbosko lil ta butider informacija pa datta rannibe (ramonibe) ”Jekh četanibosko ta lungo strategija pe romeske jekhipa 2012-2032 (skr. 2011/12:56) ačhela pa regeringen.se/ romskinkludering. Tu šaj le kontakti ”Enheten för diskrimineringsfrågor vid Kulturdepartementet”, telefonos 08-405 10 00 ama tut hin phučibe pa Autoriteti vaj kameha butider exeplos pa faktako-lil.

Images: Ninni Andersson/Government Offices
Farabar: Regeringskansliet
Produkturia: Kulturdepartementet
Article no.: Ku16.05